

บทที่ 1

หลักการแปล

การแปลคืออะไร

ในปัจจุบัน มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษกันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งผู้จบการศึกษาจากต่างประเทศมากมาย จึงทำให้เกิดความเข้าใจว่า ใครๆ ที่รู้ภาษาอังกฤษหรือใช้ภาษาอังกฤษได้ ก็สามารถแปลได้ ซึ่งที่จริงแล้วไม่ใช่เช่นนั้น เพราะการที่จะแปลข้อความต่างๆ ได้นั้น ผู้แปลควรมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ การแปลคืออะไร มีกระบวนการอย่างไร และผู้แปลควรมีคุณสมบัติอย่างไร

Catford (1965) ได้ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “ Translation is an operation performed on language : A process of substituting a text in one language for a text in another ” (J.C. Catford, 1965, p.1)

(การแปลเป็นการปฏิบัติการทางด้านภาษา กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เอาถ้อยความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่งไปแทนที่ถ้อยความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่ง)

Nida และ Taber (1982) ได้พูดถึงการแปลว่า “Translation consists in reproducing in the receptor language the closest natural equivalent of the source – language message , first in terms of meaning and secondly in terms of style.” (Eugene A. Nida and Charles R. Taber, 1982, p. 12)

(การแปลมีองค์ประกอบคือ การผลิตสารในภาษาของผู้รับให้ใกล้เคียงเป็นธรรมชาติที่สุดกับภาษาต้นฉบับ ประการแรก คือ ด้านความหมาย และประการที่สอง คือ ด้านลีลาภาษา)

กล่าวโดยสรุป การแปลก็คือการถ่ายทอดสารของภาษาหนึ่ง (หรือที่เรียกว่า ภาษาต้นทาง) ไปสู่อีกภาษาหนึ่ง (หรือภาษาปลายทาง) โดยยังคงรักษาความหมาย อรรถรส ท่วงทำนอง ความรู้สึก ตลอดจนวัตถุประสงค์ของผู้เขียนในต้นฉบับเดิมไว้อย่าง ครบถ้วน

ดังนั้น การแปลจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ทักษะ ความ ชัดเจน ตลอดจนความเชี่ยวชาญในการเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมถูกต้องตามหลัก ภาษา วัฒนธรรม กาลเทศะ ผู้แปลจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในภาษาทั้งสองเป็นอย่างดี นั่นก็คือต้องมีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างทางไวยากรณ์และจะต้องรู้จักวัฒนธรรมของ เจ้าของภาษาในต้นฉบับ ตลอดจนต้องมีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อ ถ่ายทอดได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง และเกิดผลกับผู้อ่านเช่นเดียวกับต้นฉบับเดิม ดังเช่นที่ ส. ศิวรักษ์ ได้กล่าวถึงคำแนะนำในเรื่องการแปลของบอริส ปาสเตอร์แนก ผู้ เป็นทั้งนักแปลและนักเขียน ไว้ว่า

“Closeness to the original is not ensured only by literal exactness or by similarity of form; the likeness, as in a portrait, cannot be achieved without a lively and natural method of expression. As much as the author, the translator must confine himself to a vocabulary which is natural to him and avoid the literary artifice involved in stylization. Like the original text, the translation must create an expression of life and not of verbiage..” (ส.ศิวรักษ์, 2532, หน้า 34)

กระบวนการแปล ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การแปลเป็นกระบวนการแทนที่เนื้อหาใน ภาษาหนึ่งด้วยอีกภาษาหนึ่งในเนื้อหาเดียวกัน ดังนั้น ขั้นตอนในการแปลจึง ประกอบด้วย

1. การศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับ อันได้แก่

1.1 การวิเคราะห์ด้านโครงสร้างของประโยค โดยวิเคราะห์ว่าประโยคใน ต้นฉบับเดิม เป็นประโยคชนิดใด มีส่วนขยายอะไร มีโครงสร้างแบบกรรตุวาจก (Active Voice) หรือแบบกรรมวาจก (Passive Voice) ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ : It is believed that to finish this report today is impossible.

ฉบับแปล : เชื่อกันว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะทำรายงานให้เสร็จภายในวันนี้

ต้นฉบับ : She told us a story, a short and exciting one.

ฉบับแปล : เจ้าหล่อนเล่าเรื่องที่สั้นและตื่นเต้นให้เราฟัง

ต้นฉบับ : What a beautiful girl she is !

ฉบับแปล : เจ้าหล่อนช่างเป็นผู้หญิงที่สวยงามอะไรอย่างนี้

1.2 การวิเคราะห์ด้านความหมายของคำและสำนวน โดยวิเคราะห์ว่า คำนั้นๆ มีความหมายโดยนัยตรง (Denotation) หรือ นัยประหวัดหรือความหมายแฝง (Connotation) หรือเป็นสำนวน ทั้งนี้อาจต้องดูจากบริบท ตัวอย่างเช่น

She likes roses.

เจ้าหล่อนชอบดอกกุหลาบ (ความหมายตรง)

There is no rose without thorns.

ไม่มีกุหลาบใดไร้หนาม หรือ กุหลาบย่อมมีหนาม ซึ่งอาจหมายถึงผู้หญิงงามก็ย่อมมีความร้ายกาจอยู่ในตัว หรือ เมื่อมีความสุขสดชื่นหรือความรักก็จะต้องมีความเจ็บปวดหรือความทุกข์ (ความหมายแฝง)

2. การตีความและถอดรหัสสาร ในขั้นตอนนี้ผู้แปลจะต้องเข้าใจต้นฉบับได้เป็นอย่างดี จับความหมายได้ครบถ้วนถูกต้อง โดยไม่มีอคติและสามารถใช้ภาษาในการถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี

3. ถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล การแปลมี 2 แบบใหญ่ๆ คือ

3.1 การแปลแบบตรงตัว (Literal Translation) เป็นการแปลที่พยายามรักษารูปแบบของต้นฉบับเดิม ไม่ว่าจะเป็นสำนวน วิธีเขียน รูปประโยคและเครื่องหมายวรรคตอน

3.2 การแปลแบบเอาความ (Free Translation) เป็นการแปลที่เน้นความเข้าใจและการสื่อความหมายให้ชัดเจน ถูกต้อง อาจมีการปรับแต่งรูปประโยคหรือการเรียงลำดับความคิดต่างไปจากต้นฉบับ

ในขั้นตอนนี้ ถือเป็นขั้นตอนของการลงมือแปล ผู้แปลจะต้องสามารถเลือกใช้คำที่มีความหมายถูกต้องตรงกับความหมายในต้นฉบับและยังจะต้องเลือกใช้คำให้เหมาะสมตามสถานการณ์ เวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องให้ตรงตามวรรณะ (Register) หรือระดับ หรือสมิตติของภาษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ : The little bear listened, trying in vain to understand.

ฉบับแปล : เจ้าหมีน้อยเงี่ยหูฟัง มันพยายามจะเข้าใจ แต่ก็ไม่รู้เรื่องเลย

ต้นฉบับ : With her magic stick, the kind angel turned the big tree into a rambling castle, birds a fleet of servants.

ฉบับแปล : นางฟ้าใจดีองค์นั้น ใช้ไม้กายสิทธิ์ บันดาลต้นไม้ให้กลายเป็นปราสาทหลังมหึมา และบันดาลพวกนกให้กลายเป็นบริวารอีกจำนวนหนึ่ง

4. การปรับแต่งฉบับแปล เนื่องจากการแปลเป็นการถ่ายทอดข้อความในภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง ซึ่งอาจมีโครงสร้างแตกต่างกัน ดังนั้นหลังจากถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปลแล้วจึงควรมีการปรับแต่งให้เหมาะสมกับผู้รับสาร(ผู้อ่าน)ฉบับแปลมากที่สุด เพื่อให้ได้ผลตอบสนองเช่นเดียวกับผู้รับสาร(ผู้อ่าน)ต้นฉบับเดิม การปรับแต่งฉบับแปล อาจแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

4.1 การปรับแต่งระดับคำ สำนวนหรือโวหาร เป็นการเพิ่มหรือตัดคำ เพื่อให้สละสลวยและตรงตามวัฒนธรรมของผู้รับสาร

ต้นฉบับ : All men are immortal.

ฉบับแปล : มนุษย์ทั้งหมดไม่เป็นอมตะ (แปลตรงตัว)
(มนุษย์)ทุกคนต้องตาย (ปรับแต่งแล้ว)

ต้นฉบับ : Don't bring coal to Newcastle.

ฉบับแปล : อย่างนำถ่านหินไปเมืองนิวคาสเซิล (แปลตรงตัว)
อย่าเอามะพร้าวห้าวไปขายสวน (ปรับแต่งแล้วโดยใช้การเทียบเคียงกับ
สำนวนในภาษาไทยที่มีความหมายตรงกัน)

ต้นฉบับ : It's no use finding a needle in a haystack; you'll never find him.

ฉบับแปล : ป่วยการงมเข็มในมหาสมุทร คุณไม่มีวันหาเขาพบหรอก

4.2 การปรับแต่งระดับโครงสร้าง อาจเป็นการเปลี่ยนการเรียงลำดับของ
ประโยค เพื่อให้สละสลวย การปรับระดับนี้มักขึ้นอยู่กับท่วงทำนองลีลาของผู้แปลแต่ละ
คน เช่น

ต้นฉบับ : The rain having stopped, they started the journey.

ฉบับแปล : หลังจากฝนหยุดแล้ว พวกเขาาก็เริ่มออกเดินทาง

ต้นฉบับ : This house was built in 1960.

ฉบับแปล : บ้านหลังนี้สร้างเมื่อปี 1960

ต้นฉบับ: He had his house painted blue.

ฉบับแปล : เขาทาสีบ้านเป็นสีฟ้า

5. การทดสอบฉบับแปล เป็นการตรวจสอบงานแปลขั้นสุดท้าย เพื่อแก้ไข
ข้อบกพร่อง สิ่งที่ควรทดสอบมีดังนี้

5.1 ความหมาย ตรวจสอบว่าการถ่ายทอดความหมายเป็นไปอย่างถูกต้อง ตรง
ตามต้นฉบับหรือไม่

5.2 ระดับภาษา ต้องปรับระดับของภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับสาร
(ผู้อ่าน) มากที่สุด

5.3 จุดมุ่งหมาย ต้องรักษาลักษณะงานแปลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ
ต้นฉบับ

5.4 ท่วงทำนองลีลา จะต้องมีลักษณะเป็นไปตามวัฒนธรรมการใช้ภาษาและ
ค่านิยมของผู้รับสาร (ผู้อ่าน)

กล่าวโดยสรุป เมื่อเริ่มลงมือแปล ผู้แปลจะต้องอ่านต้นฉบับให้เข้าใจอย่างถ้วนถี่
แบ่งข้อความเป็นช่วงๆ จากนั้นจึงเริ่มลงมือแปลโดยเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามต้นฉบับ
และใกล้เคียงกับโครงสร้างทางภาษาและวัฒนธรรมของผู้อ่านให้มากที่สุด จากนั้นจึง
แก้ไขปรับปรุงให้งานแปลนั้นชัดเจนสละสลวยและตรงตามต้นฉบับเดิมมากที่สุด
ขั้นตอนสุดท้ายก็คือการประเมินผลงานแปล โดยวิเคราะห์ว่าใช้คำที่มีความหมายถูกต้อง
ตรงตามต้นฉบับเดิม เลือกใช้คำที่เหมาะสมกับผู้อ่านและรักษาเจตนารมณ์ของผู้เขียน
เดิม

แบบฝึกหัดที่ 1 ฝึกแปลข้อความต่อไปนี้ให้เป็นภาษาไทยที่สละสลวย

1. It's safe to drive carefully on a highway.

2. She puts her jewelry in the safe.

3. We arrived home safe and sound.

4. He works like a horse

5. It is getting dark.

6. He was nominated chairman of the committee.

7. Never too old to learn.

8. Why don't you take a seat?

9. The engine runs smoothly.

10. Her nose runs.

11. It will not surprise anyone to learn that the season has started so early.

12. If the film has a similar impact to the book, it will change people's lives.

13. Hundreds of thousands of children, mostly girls, do gymnastics every year.

14. Since retiring, new experiences have become part of our daily life.

15. My right leg goes to sleep.

แบบฝึกหัดที่ 2 จงแปลข้อความต่อไปนี้ให้เป็นภาษาอังกฤษ

1. ธุรกิจของเขาดำเนินไปด้วยดี

2. ผมไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรดี

3. ถึงแม้เราจะจนแต่เราก็มีความสุข

4. คนบางคนเชื่อว่าผีมีจริง

5. กล่าวกันว่าสุนัขเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของมนุษย์

6. ช่วยเตือนฉันให้อ่านหนังสือไปคืนห้องสมุดด้วย

7. เธอร้องไห้โฮออกมาเมื่อทราบข่าวการตายของเขา

แบบฝึกหัดที่ 3 จงแปลเป็นภาษาไทย

The Gods quarrel about whether it is possible to change the nature of something. Jupiter says, "Yes," but Venus says "No"

To prove this point, Jupiter turns a cat into a girl, and gives the girl to a young man to be his wife. The wedding takes place and the young couple sit down to the wedding feast.

"See," says Jupiter to Venus, "the bride behaves properly. She is not a cat anymore."

"Wait a minute," replies Venus. She puts a mouse on to the floor of the room. When the bride sees the mouse she jumps up from her seat, and starts chasing it.

Moral : You can't change one's nature.

(จากนิทานอีสป เรื่อง The Cat Girl)

แบบฝึกหัดที่ 4 **จงแปลเป็นภาษาไทย**

All Kinds of Legs

One day, a young giraffe went for a walk on his long, long legs—and a young elephant went for a walk on his round, stumpy legs—and a little tiger went along on his sleek, striped legs—and a little monkey joined them on his thin, grey legs with feet like hands.

They all walked through the jungle and across the plains to a big, cool river they all knew about. They all took big, cool drinks. Then they all stood on the bank chattering about whether to stay there for a while or start back home.

And suddenly, up out of the river came an enormous, angry old hippopotamus, furious because all that chatter had woken him up from his midday nap.

Toward the bank he came, on his great, shiny, stamping-with-fury legs—and away went the young giraffe, the young elephant, the little tiger and the little grey monkey. Back home they went, some faster, some slower—but all just as fast as they could go on their all-kinds-of legs—and they all got home, safe and sound, and just exactly on time for lunch.
